

การให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยภายใต้กฎหมายไทย : ศึกษาวิเคราะห์จากปัญหาของสังคมไทย¹

Protection of rights and liberties of homeless person under the Thai law : analyzing from Thai social problems

อัครินทร์ อัครพิงค์²

■ บทนำ

หากเอ่ยถึงคนไร้ที่อยู่อาศัย หรือคนไร้บ้าน เชื่อว่าหลายคนคงจะนึกถึงภาพคนพื้นนอนอยู่ใต้สะพานบ้าง ชุมถนนบ้าง หรือแม้แต่ที่สวนสาธารณะต่างๆ รวมไปถึงคนขอทานที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย คนไร้บ้านไร้ที่อยู่อาศัยมักถูกมองว่าเป็นขยะสังคม สร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้พบเห็น ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วบุคคลเหล่านั้นมิได้ประสงค์จะให้ตนต้องตกเป็นบุคคลไร้บ้านหรือไร้ที่อยู่อาศัย หากแต่เกิดจากการถูกขับไล่จากที่พักอาศัยเดิมทางสังคม เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา ฯลฯ ซึ่งสาเหตุที่ก่อให้เกิดคนไร้ที่อยู่อาศัยมักจะมีหลายสาเหตุรวมกัน โดยสาเหตุหนึ่งอาจนำไปสู่อีกสาเหตุหนึ่งตามมา

ความไม่ใส่ใจต่อปัญหาคนไร้ที่อยู่อาศัยได้สะท้อนออกมาในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยทุกฉบับที่ผ่านมาในอดีต ที่ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเอาไว้เลย ดังนั้นเมื่อกฎหมายสูงสุดที่เป็นแม่แบบของกฎหมายทุกฉบับในประเทศ ไม่ให้การบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้ กฎหมายฉบับอื่น ๆ หรือกฎหมายลูกจึงไม่อาจมีการบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้ได้เช่นกัน จึงเป็นผลให้ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยต้องใช้อ้างอิงกฎหมายอื่นที่ไม่ใช่บทกฎหมายโดยตรงกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย

¹ บทนำและแนวคิดของวิทยานิพนธ์เรื่อง การให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย : ศึกษาวิเคราะห์จากปัญหาของสังคมไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑

² นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มาใช้บังคับ และในเมื่อไม่ใช่กฎหมายในการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย กฎหมายที่ใช้จึงมีลักษณะในทางปราบปรามมากกว่าการให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งบทกฎหมายที่ใช้กับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยดังกล่าวก็ไม่เป็นระบบ และไม่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้มักมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับก็มีการประกาศใช้มานานแล้ว อันอาจทำให้ค่อนข้างล่าช้า ไม่ทันต่อสภาพเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้เป็นการใช้มาตรการการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงจุดและไม่สอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริงในสังคม

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550³ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ แม้จะมีการบัญญัติถึงการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัย แต่ก็ยังขาดความชัดเจน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบัญญัติไว้ในมาตรา 55 ความว่า “บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” ซึ่งยังขาดความชัดเจนว่าอย่างไรจึงจะเป็นบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย เนื่องจากบางคนมีที่อยู่อาศัย แต่มีใช้ของตนเอง อาจจะไปอาศัยหลบซ่อนตามที่สาธารณะ เช่น สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง เป็นต้น หรือผู้ที่อยู่ในสถานแรกรับที่กรุงเทพมหานคร จัดทำขึ้น เช่นนี้จะถือว่าเป็นบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยหรือไม่ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยจำนวนไม่น้อยเป็นคนที่มียาได้ และน่าจะเพียงพอแก่การยังชีพ เช่น คนที่รับจ้าง

เดินฝักส่งตามริมคลองหลอด หรือแม้แต่ขอทานที่มีผู้เคยสำรวจไว้ว่าในปี ๆ หนึ่ง รายได้จากคนขอทานเหล่านี้รวมกันแล้วตกปีละหลายล้านบาท เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลเหล่านี้น่าจะมี “บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ” จึงอาจไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 55 นี้ อันจะเป็นผลทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามมาตราดังกล่าว นอกจากนี้คำว่า “ความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” ในมาตรา 55 นั้น อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐที่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยควรจะได้รับ เนื่องจากในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มิได้บัญญัติไว้ชัดเจน* ซึ่งในอนาคตแล้วเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าจำเป็นจะต้องมีกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อยุยายความในมาตรา 55 นี้ เพื่อให้การรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยสามารถใช้ได้จริง และมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้

นอกจากปัญหาในตัวบทกฎหมายแล้ว หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่มีในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนโดยส่วนใหญ่แล้วมิได้ตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการดูแลช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยโดยตรง แต่ตั้งขึ้นเพื่อดูแลกลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคมทั้งหมด มิได้แยกย่อยออกมาเป็นหน่วยงานที่ดูแลคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ อีกทั้งบางหน่วยงานกลับมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามกลุ่มบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยมากกว่า จึงเห็นได้ว่ามาตรการดูแลบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยโดยหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมิได้ให้ความร่วมมือกันในการ

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. วันที่ 24 สิงหาคม 2550

* รายงานการประชุมสภาว่าด้วยรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 25/2550 เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 14 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2550 หน้า 242-252.

ทำงานเพื่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ทำให้บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไม่ได้รับการเหลียวแล ประกอบกับทัศนคติที่มีต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเป็นไปในเชิงรังเกียจ มองว่าเป็นภาระของสังคม จึงสะท้อนออกมาที่มาตรการให้ความช่วยเหลือที่ไม่มีประสิทธิภาพดังที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้⁴

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ประเด็นปัญหาในเรื่องบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในสังคมไทยนี้เป็นประเด็นที่ควรพิจารณาและทำการศึกษาวเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาทางสังคม การให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ และสภาพปัญหาของตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนรัฐธรรมนูญอันเป็นบทกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของมาตรการทั้งหลายที่ใช้กับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้ จะทำให้สามารถหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเหล่านั้น ให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ตลอดจนหาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของมาตรการส่งเสริมการใช้สิทธิและเสรีภาพให้เกิดประสิทธิผลและมีความเหมาะสมกับระบบกฎหมาย สภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของไทยต่อไป

■ ลมมศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในอดีตที่ผ่านมา ไม่ปรากฏบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่กลุ่มบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับบุคคลไร้ซึ่งที่อยู่อาศัย แต่เนื่องจากการประกาศใช้ได้ไม่นาน และมีข้อความที่ยังต้องอาศัยการตรากฎหมายออกมาเพื่อยขยายความอยู่ อีกทั้งยังไม่มีบทกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเหล่านี้โดยตรง กฎหมายใกล้เคียงที่ภาครัฐนำมาใช้ในการดำเนินการกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นระบบและไม่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้สิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ถูกเพิกเฉยภาครัฐและภาคเอกชนไม่เข้ามาร่วมมือประสานงานกันในการแก้ปัญหาคนไร้ที่อยู่อาศัย เป็นผลให้การแก้ไขปัญหาและการจัดการกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ อันทำให้ปัญหาบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา

■ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ทำให้ทราบถึงสาเหตุความเป็นมาของปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยว่าประกอบกันขึ้นจากปัญหาหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจความ

⁴ คนไร้บ้าน คนเร่ร่อนในพื้นที่สาธารณะ เรื่องเก่าที่แก้ไม่จบ, [ออนไลน์]. 2550 แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/issarachon/80104> [2551]

ยากจน การอพยพเข้าเมืองใหญ่เพื่อหางานทำ ปัญหาทางสังคมที่เกิดจากครอบครัวแตกแยก เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสาเหตุที่บีบบังคับให้บุคคล ต้องกลายมาเป็นผู้ไร้ที่อยู่อาศัยอย่างมีอาจ ปฏิเสธได้

เมื่อทำการศึกษาถึงการรับรองคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในต่างประเทศ พบว่าในระดับสังคมโลกมีองค์การที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยอยู่ เช่น สำนักข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ^๕ และสหพันธ์ยุโรปขององค์การแห่งชาติเพื่อการดูแลช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย^๖ โดยมีกฎหมายเฉพาะของแต่ละองค์การในการปฏิบัติงาน การดำเนินงานจะอยู่ในรูปของการประสานความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ รวมไปถึงหน่วยงานภายในของแต่ละรัฐ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่รณรงค์และให้คำปรึกษาในด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยแก่ประเทศที่ประสบปัญหาด้วย

สำหรับในระดับสังคมรัฐ ประเทศที่มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่เด่นชัดและมีประสิทธิภาพที่ได้นำมาศึกษา ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า แม้จะไม่มีกรณีบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้ในรัฐธรรมนูญด้วยเหตุผลเฉพาะของแต่ละประเทศ หากแต่ทั้งสองประเทศนั้นได้มีการตรากฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้ ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง เช่น Homelessness

Act 2002^๗ ของประเทศอังกฤษ และ The McKinney-Vento Homeless Assistance Act^๘ ของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงทำให้หน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ในต่างประเทศมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกัน ประกอบกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศทั้งสองที่มีการต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพมาโดยตลอด ทำให้ทัศนคติของประชาชนในประเทศเหล่านี้มีความตระหนักถึงการรับรองสิทธิของบุคคลทุกประเภท รวมไปถึงบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยด้วย นอกจากนี้ในต่างประเทศยังมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะขึ้น ทั้งหน่วยงานในภาครัฐ และหน่วยงานในภาคเอกชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเนื่องจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะย่อมจะเข้าใจปัญหาของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้ดีกว่า และสามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้อย่างเต็มที่มากกว่าหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมอื่น ควบคู่กันไป เมื่อองค์ประกอบของมาตรการการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยทั้งมาตรการทางกฎหมาย และมาตรการทางสังคม กล่าวคือ ความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีทัศนคติที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลสามารถประสานกัน อย่างลงตัวจึงทำให้การให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

* สหประชาชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/UN> [2552]

* FEANTSA, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.feantsa.org> [2552]

* Homelessness Act 2002, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2002/ukpga_20020007_en_1 [2552]

* The McKinney-Vento Homeless Assistance Act, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/McKinney-Vento_Homeless_Assistance_Act [2552]

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาในการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยของต่างประเทศดังกล่าว ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้การรับรองสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยของไทยที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จและยังด้อยประสิทธิภาพอยู่นั้น เกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

ประการแรก เมื่อทำการศึกษาดังรัฐธรรมนูญไทยในอดีตที่ผ่านมาทำให้ทราบว่าไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้ ทำให้สิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไม่ได้รับการคุ้มครอง ปัญหาที่ตามมาเมื่อไม่มีกฎหมายสูงสุดของประเทศบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย กฎหมายลำดับรองลงมาจึงไม่มีที่มาของอำนาจให้ตราออกมาเพื่อรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้ ประเทศไทยจึงไม่มีมาตรการการจากกฎหมายเฉพาะที่สามารถนำไปใช้ได้แล้ให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยจึงต้องนำกฎหมายอื่นที่ใกล้เคียงหรือเปิดช่องให้นำมาบังคับกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้มาใช้ อย่างไรก็ตามกฎหมายอื่นนั้นมิได้บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อรับรองคุ้มครองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเป็นที่ตั้งอย่างที่เป็นต่างประเทศมี อีกทั้งบทกฎหมายดังกล่าวยังตรารึ้นเพื่อใช้ปราบปราม หรือเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การนำมาใช้กับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย

จึงทำให้การให้ความช่วยเหลือกลับกลายเป็นการปราบปรามและจำกัดสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยแทน

ประการที่สอง แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจะมีการบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยไว้เป็นครั้งแรกในมาตรา 55 แต่เนื้อความในบทบัญญัติดังกล่าวยังขาดความชัดเจนและรายละเอียดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย แม้เจตนารมณ์ของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีขึ้นเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาคความบกพร่องของการใช้สิทธิและเสรีภาพให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองที่ชัดเจนกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อนด้วยวิธีการร่างให้สิทธิที่ถูกรับรองในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดขึ้นทันทีตามรัฐธรรมนูญก็ตาม^๑ แต่ด้วยการขาดความชัดเจนของตัวบทในมาตรา 55 ทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิไม่สามารถบังเกิดผลขึ้นได้ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 303 จะกำหนดให้มีการออกกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อกำหนดรายละเอียดในการส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของมาตรา 55 แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวประกาศใช้ แม้ในขณะเขียนบทความฉบับนี้จะมีร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เสนอออกมา แต่ก็ยังอยู่ในขั้นตอนการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ การไม่มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเช่นนี้ทำให้สิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่ได้รับการรับรองแล้วโดยรัฐธรรมนูญยังไม่บังเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

^๑ คณะกรรมการการศึกษาประเด็นการยกร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,ประมวลเหตุการณ์การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, (กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551)

ประการที่สาม จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยของไทยในภาครัฐนั้น ไม่มีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะดังเช่นที่ต่างประเทศมีโดยส่วนใหญ่แล้วหน่วยราชการไทยที่ดั่งขึ้นมักจะให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมทุกประเภทอย่างรวมกันไป สิ่งนี้ก่อให้เกิดปัญหาความบกพร่องในการดำเนินงาน เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งปัญหาของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยนี้มิได้เกิดจากสาเหตุเดียว หากแต่ประกอบขึ้นจากหลายปัจจัยร่วมกัน การแก้ไขปัญหาคือการไร้ที่อยู่อาศัยจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ซึ่งปัญหาของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยนี้ไม่ใช่สิ่งที่เข้าใจยาก หากแต่อยู่ที่การไม่พยายามทำความเข้าใจถึงปัญหาของพวกเขาเหล่านั้นสำหรับหน่วยงานภาคเอกชนในประเทศไทย ที่ให้การช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย นับว่ายังมีจำนวนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ ประกอบกับการมีเงินทุนที่จำกัด และไม่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐ แม้จะมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะอุทิศตนช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย แต่ปัญหาเหล่านี้ก็ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ประการสุดท้าย พบว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัย และปัญหาการไม่ได้รับความช่วยเหลือเท่าที่ควรของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยยังเกิดขึ้นในสังคมไทยและจะยังมีต่อไปนั่นคือ ปัญหาการมีทัศนคติในแง่ลบต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยของสังคมไทย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นผลสืบเนื่องมาจากรากฐานความคิดและความเชื่อที่สั่งสมมาในสังคมไทยตั้งแต่ครั้งอดีต อิทธิพลทางศาสนา และวัฒนธรรมทำให้

เกิดการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยมาโดยตลอด และยังคงคงอยู่เรื่อยมาจนฝังรากลึกลงไป ในสังคมไทย บุคคลทั่วไปจึงยอมรับไม่ได้ในตัวคนเร่ร่อนไร้บ้านที่ดูอย่างไรก็ตามก็ต่ำต้อย เนื้อตัวสกปรก มอมแมม ไร้การศึกษา ฐานะยากจน ความคิดหรือทัศนคติในทางให้ความช่วยเหลือจึงไม่มี โดยไม่ต้องพูดถึงเรื่องการตระหนักรู้ถึงความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไร้ที่อยู่อาศัยเหล่านั้น ต่างจากในต่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์ในการต่อสู้เรียกร้องอิสรภาพมาโดยตลอดทำให้ทัศนคติของประชาชนในชาติยึดถือและเชื่อมั่นในหลักการของความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา หรือเชื้อชาติก็ตาม

ปัญหาด้านทัศนคติในแง่ลบต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยนี้เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่หยั่งลึกลงในจิตใจของคนไทยจำนวนมาก สิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงความเป็นจริงนี้ถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการปราบปรามผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทยรวมไปถึงบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยด้วย มากกว่าจะเป็นกฎหมายที่ให้การช่วยเหลือดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อกฎหมายอันเป็นหลักแห่งที่มาของอำนาจในการปฏิบัติงานขององค์กรของรัฐและหน่วยงานต่างๆ ถูกร่างขึ้นโดยมีนัยแห่งเจตนารมณ์ในด้านลบ การช่วยเหลือจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในทางทฤษฎี และในทางปฏิบัติ

ในส่วนของการออกสำรวจและวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการแจกแบบสอบถามกับบุคคลทั่วไปและบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย เพื่อเก็บรวบรวมความคิดและทัศนคติจากบุคคลดังกล่าว และนำข้อมูลที่ได้รับนั้นมาคำนวณหาค่าตามวิธีการทางสถิติเพื่อทำการประมวลผลและ

วิเคราะห์ทัศนคติส่วนตัวทำให้ทราบว่าในปัจจุบันจำนวนบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่อาศัยอยู่ตามที่สาธารณะต่างๆ กำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนอย่างหนัก บุคคลต้องถูกเลิกจ้าง ทำให้ขาดแคลนรายได้ในการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากครอบครัวที่แตกแยก ทำให้การอยู่ร่วมกันในบ้านเกิดความขัดแย้งจนทำให้ต้องออกมาเป็นคนไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่เคยมีบ้านมาก่อนและมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยบริเวณท้องสนามหลวง ริมคลองหลอด สวนลุมพินี และบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง พบว่าคนไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยมาแล้วประมาณ 1-3 ปี และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจวิจัยสนามยังทำให้พบว่าบุคคลทั่วไปเกือบทั้งหมดสามารถยอมรับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้มากขึ้นด้วยเหตุผลที่เห็นว่าบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน และส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้สร้างความเดือดร้อนอะไรให้กับสังคม แต่ในทางกลับกันบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดเห็นว่าสังคมไม่สามารถยอมรับในตัวบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้ด้วยเหตุผลที่เป็นคนยากจน และขาดความเห็นอกเห็นใจจากสังคม บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยว่า บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยจะสามารถกลับมาเป็นผู้ที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเองได้อีกครั้งหากมีหน่วยงานเข้ามาให้การช่วยเหลือ ซึ่งบุคคลทั่วไปจำนวนมากวก่้างหนึ่ง และบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดเห็นว่าควรมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือบุคคล

ไร้ที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะ เพราะจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและรวดเร็วกว่า ความช่วยเหลือที่เห็นว่าควรจะมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การหาที่อยู่อาศัยให้บุคคลเร่ร่อนไร้บ้าน

การประมวลผลแบบสอบถามยังแสดงให้เห็นว่าทั้งบุคคลทั่วไปและบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดเห็นว่าบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทยไม่ได้รับการรับรองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และเห็นว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 55 ไม่เพียงพอต่อการให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย โดยบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวขาดความชัดเจน ส่วนบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีรายละเอียดจึงมีความเห็นว่าควรจะมีบทบัญญัติการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยไว้ในรัฐธรรมนูญ และบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่เห็นว่าควรบัญญัติการให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ สำหรับระยะเวลาในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยนั้น บุคคลทั่วไปและบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าไม่ควรจะมีการจำกัดระยะเวลาในการให้ความช่วยเหลือโดยบุคคลทั่วไปให้เหตุผลว่า สภาพปัญหาที่ต้องได้รับการช่วยเหลือของแต่ละคนอาจมีระยะเวลาต่างกัน และบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะช่วยเหลือจนสามารถแก้ไขปัญหาของแต่ละคนให้ลุล่วง

สืบเนื่องจากถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา 55 ที่กำหนดเงื่อนไขว่าบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยจะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพด้วย จึงจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐนั้น บุคคลทั่วไปมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

กลุ่มที่เห็นด้วยซึ่งมีจำนวนมากกว่าให้เหตุผลว่า ควรรักษาเงื่อนไขดังกล่าวไว้ เนื่องจากเห็นว่า หากบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยมีรายได้ที่เพียงพอแก่การยังชีพแล้วก็ถือว่าสามารถหาที่อยู่อาศัยได้ด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยให้เหตุผลว่าแม้จะมีรายได้แต่ก็ไม่จำเป็นว่าจะสามารถหาที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ ในขณะที่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับเงื่อนไขดังกล่าว เพราะเห็นว่าแม้จะมีรายได้ แต่ไม่จำเป็นว่าจะสามารถหาที่อยู่อาศัยได้เอง และท้ายที่สุดทั้งบุคคลทั่วไปและบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าควรมีกฎหมายลำดับรองออกมาบัญญัติกำหนดรายละเอียดในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเพิ่มเติมจากบทบัญญัติมาตรา 55 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังกล่าว โดยให้เหตุผลที่ค่อนข้างหลากหลายว่า เพื่อที่จะกำหนดรายละเอียดการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยให้มีความชัดเจนว่าจะมีการให้ความช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาบุคคลที่จะได้รับความช่วยเหลือ รวมไปถึงเพื่อให้การให้ความช่วยเหลือที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 55 สามารถเกิดผลได้ในทางปฏิบัติ

■ unarusu

บทความฉบับนี้ผู้เขียนบทความต้องการนำเสนอให้เห็นว่าการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น มาตรการการให้ความช่วยเหลือจำเป็นจะต้องอาศัยทั้งตัวบทกฎหมายที่มีความชัด ครอบคลุม และมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยตลอดจนสามารถทำให้สิทธิที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้แล้วนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติประการหนึ่ง และความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ รวมไปถึงสังคมทุกภาคส่วนที่มีทัศนคติในด้านบวกแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยอีกประการหนึ่ง ซึ่งการจะทำให้สิ่งเหล่านี้ประสบผลสำเร็จได้ สิ่งสำคัญที่ควรจะต้องเร่งดำเนินการก็คือ

ประการแรก การดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 55 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้มีความชัดเจนตลอดจนมีรายละเอียดมากขึ้นกว่านี้ โดยใช้เวลาในการศึกษาถึงปัญหาของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยอย่างลึกซึ้งถี่ถ้วน เนื่องจากการวิจัยภาคสนามได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ ซึ่งน่าจะเป็นรายได้ที่เพียงพอแก่การยังชีพด้วย มิฉะนั้นแล้วบุคคลเหล่านี้คงไม่สามารถมี และดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงสมควรที่จะมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐที่กำหนดให้ต้องเป็นบุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและต้องไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ โดยการตัดคำว่า “แก่การยังชีพ” ออกก็น่าจะทำให้เงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือสามารถเกิดขึ้นได้ และสอดคล้องกับความเป็นจริง

ประการที่สอง ควรเร่งการตรากฎหมาย เฉพาะเพื่อกำหนดรายละเอียดในการส่งเสริม และคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไร้ที่อยู่อาศัย ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 303 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อให้เป็นกฎหมายที่ใช้กับบุคคลไร้ที่อยู่ อาศัยโดยเฉพาะ ดังเช่นที่ประเทศอังกฤษมีกฎหมาย Homelessness Act 2002 หรือ กฎหมาย The McKinney-Vento Homeless Assistance Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็น่าจะทำให้ การแก้ไขปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยของไทย ตลอดจน การให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเป็นไป ในทางที่ดีขึ้น

ประการที่สาม จากการศึกษาวิจัยถึงสภาพ ปัญหาการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าไม่มี หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่ อาศัยโดยเฉพาะ ดังเช่นหน่วยงานที่มีใน ต่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ของไทยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ต่างก็มีปัญหาและข้อบกพร่องแตกต่างกันไปตาม แต่ละหน่วยงาน โดยมีทั้งข้อดีและข้อเสียระคน กันไป ในโอกาสอันดีที่ประเทศไทยได้มีการบัญญัติ รับรองการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของ ประเทศแล้ว จึงเป็นการเปิดช่องให้เอื้อต่อการ จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาให้การดูแลช่วยเหลือ บุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งหากสามารถนำจุดเด่น และข้อดีจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มารวมกันเพื่อพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ ดังกล่าวขึ้นได้แล้ว ก็จะทำให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา การไร้ที่อยู่อาศัย อันเป็นการตอบสนอง

ข้อเรียกร้องของสังคมที่ได้รับการยืนยันจาก ข้อพิสูจน์ที่ได้จากข้อสรุปในการทาวิจัยภาคสนาม และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ ประสงค์จะให้สิทธิของบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยได้รับการ คุ้มครอง

ประการสุดท้าย ไม่ว่าประเทศไทยจะมีการ บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไร้ที่อยู่ อาศัยไว้ดีเพียงใด หรือมีหน่วยงานเฉพาะที่ให้ ความช่วยเหลือแก่บุคคลไร้ที่อยู่อาศัยที่มี ประสิทธิภาพสูงส่งเพียงใด ความพยายาม ทั้งหมดเหล่านั้นอาจประสบกับความล้มเหลว หากขาดซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การรับรอง และคุ้มครองสิทธิของ บุคคลไร้ที่อยู่อาศัย สามารถประสบผลสำเร็จได้นั่นก็คือ ทักษะที่ดีที่มี ต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในทางที่ดี ทุกวันนี้เมื่อ เกิดปัญหาใดขึ้น สิ่งแรกที่เราคิดในการดำเนินการ กับปัญหานั้น คือทำอย่างไรที่จะกำจัดปัญหานั้น ไปให้ได้ เพราะการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการ กำจัดทิ้งไปเป็นวิธีการที่ง่ายและรวดเร็วที่สุด น้อยคนนักที่จะสนใจศึกษาถึงปัญหานั้น ๆ ว่ามี สาเหตุที่มาจากอย่างไรเพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไข ปัญหาที่สาเหตุของปัญหานั้น ปัญหาของบุคคล ไร้ที่อยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน การมีทัศนคติในเชิงลบ ต่อคนไร้ที่อยู่อาศัยที่มองว่าบุคคลเหล่านี้ เป็นภาระของสังคมที่มีแต่จะก่อความเดือดร้อน ให้ก็มักจะนำมาซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการ กำจัดปัญหาทิ้งไปเช่นกันแทนที่จะเป็นการศึกษา ถึงปัญหาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นต้อง กลายมาเป็นบุคคลไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งการแก้ไข ปัญหาโดยการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความเป็น มาและสาเหตุของปัญหาบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยและ แก้ไขที่สาเหตุนั้น ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหามาตรังตรงจุด มีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหการ ไร้ที่อยู่อาศัยได้อย่างยั่งยืนและถาวร

เราต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในสังคมถึงความเสมอภาค และความเป็นมนุษย์ของบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทยทุกคนไม่ใช่แต่เพียงบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเท่านั้น เสี่ยงสะท้อนของกลุ่มคนไร้ที่อยู่อาศัยที่ตอบบทสัมภาษณ์แก่ผู้เขียนบทความว่า “ถ้าเลือกเกิดได้ ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่มีบ้านอย่างนี้” น่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยปลุกจิตสำนึกในสังคมไทยให้หันมาปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยว่าพวกเขาเหล่านั้นก็เป็นคน เป็นมนุษย์เหมือนกับเราทุกคน เพียงแต่ขาดโอกาสที่ดีจากสังคมเท่านั้น หากว่าเราหันมาเหลียวแล และยอมรับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเหล่านี้ได้มากขึ้น ก็เชื่อว่าพวกเขามีความสามารถและศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถมีบ้าน (House) อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้อีกครั้งหนึ่ง หรืออย่างน้อยก็เป็นบ้านที่ไม่ได้สร้างด้วยอิฐหินดินทราย หากแต่เป็นบ้าน (Home) ที่สร้างขึ้นด้วยความรัก ความเข้าใจจากคนในสังคม แต่ตราบดีที่ยังคงพบเห็นคนไร้ที่อยู่อาศัยอยู่ทั่วไป ตรานั่นย่อมบอกได้ว่าทัศนคติของสังคมต่อบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยยังเป็นไปในทางลบ และการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

■ ฐานการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2547).

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550).

คณะกรรมการศึกษาประเด็นการยกร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ประมวลเหตุการณ์การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, (กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551).

คนไร้บ้าน คนเร่ร่อนในพื้นที่สาธารณะ เรื่องเก่าที่แก้ไม่จบ, [ออนไลน์]. 2550 แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/issarachon/80104>.

มนตรี รูปสุวรรณ และคนอื่นๆ. กรอบแนวคิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (พ.ศ. 2550). กรุงเทพฯ : [มูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์], 2549.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. วันที่ 24 สิงหาคม 2550.

รายงานการประชุมสภาผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 25/2550 เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 14 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2550 หน้า 242-252.

สหประชาชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/UN>.

ภาษาอังกฤษ

FEANTSA, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.feantsa.org>.

History of homelessness [Online].
 2005. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/Homelessness>.

Homelessness Act 2002, [ออนไลน์].
 แหล่งที่มา: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2002/ukpga_20020007_en_1.

The McKinney-Vento Homeless Assistance Act, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://en.wikipedia.org>

[/wiki/McKinney-Vento_Homeless_Assistance_Act](http://en.wikipedia.org/wiki/McKinney-Vento_Homeless_Assistance_Act).

